

Тетяна Фролова

Казки з моря

Видавництво “Край”

Львів

2003

У
Ф 91

Літературно-художнє видання

Тетяна ФРОЛОВА

КАЗКИ З МОРЯ

Художнє оформлення Івана Василенського
Видавничий редактор Ірина Цельняк

Ф 4702600202 Без оголошення
2003
ISBN 966-547-068-X

© Тетяна Фролова,
2003

Казки з моря

Дівчинка Улянка приїхала до бабусі на літні канікули в невеличке приморське містечко, затишне і чепурне. Що дівчинка приїхала, — то була радість для обох: для Улянки і для бабусі. Улянка тут народилася і жила, аж доки не прийшла пора їй іти до школи. На той час мама з татком переїхали у велике місто і забрали доньку з собою. Те місто було далеко від моря, і Улянка сумувала. Море приходило до неї у сни. Їй снилися теплі морські хвилі, чайки, великі кораблі і рибальські човни, — і дівчинка ніяк не могла прижитися у великому галасливому місті, де ніхто нікого не знав, всі кудись спішили і так важко було перейти через дорогу. Та мусила звикати. Тут Улянка вчилася в школі і з нетерпінням чекала літніх канікул, бо на літні канікули її привозили до бабусі Олени і до моря. Море зустрічало дівчинку радісним плюскотом, ніби і воно сумувало за нею. Улянка бігла до нього, кидалася в обійми хвиль і плавала, плавала...

— Русалонько ти моя, — тішилася бабуся любою онучкою.

— А хто такі русалки?

І починалася казка.

Якось у надвечір'ї прийшли бабуся Олена з Улянкою до моря. Воно лащилося до берега, а легкий вітерець ворухив його хвилі. Дівчинка стояла і пильно вдивлялася в далину.

— Бабусю, а чому, коли довго-довго дивитися в далечінь, то здається, що там десь пливе маленький срібний човник?

— То Моріана...

— Хто?

— Моріана.

— А чому вона плаває там на тому човнику?

— О, це ціла історія... Хіба я тобі ще про неї не розповідала?

— Ні, бабусечко. Розкажіть.

— Розкажу, Улясю, розкажу. Це цікава історія.

— Бабусю, а звідки Ви знаєте стільки казок?

- З моря, Улясю, з моря.
 - А як це?
 - Мені їх морські хвилі нашіптують, морські вітри приносять.
 - А чому я нічого не чую?
 - Бо ти ще маленька.
 - Навчїть і мене, бабусю, розумїти мову хвиль і морського вітру.
 - Підростеш — то й навчишся.
 - А як не навчуся?
 - Навчися. Адже побачила ти човник Морїани. Його також не кожен побачити може. Ти у мене добра, лагідна і розумна. Таким казкові дива відкриваються.
 - То розкажїть же мені, бабусенько, швидше якусь казку з моря, що Вам хвилі морські нашептали чи вітер принїс. Бабуся задумалася.
 - Розкажу. Звичайно, розкажу. Тїльки з чого почати? Хїба що...
 - Про Марїану, бабусечко, про Марїану.
- І поснувалася казка, тиха, спокїйна, як море у безвїтряному надвечїр'ї.

Моріана

Був теплий погідний день. Небо дарувало людям і морю свою ніжну блакить, а море, спокійне і лагідне, ледве ворушило теплу хвилю. Ні вітру, ні хмариночки. Місцеві жителі казали, що вони не можуть пригадати, щоб був ще колись такий чудовий день.

На небі сміялося сонце, а на березі моря гірко і невтішно плакала маленька дівчинка. Пляж був переповнений людьми, котрі конче хотіли навіщось засмагнути. Ну, ясна річ, багато з тих, хто тут відпочивав, зацікавилися дитиною, що так гірко плакала, і зусібіч оточили її. Дитячий плач завжди тривожить, він нікого не може залишити байдужим.

— Вона, напевно, загубила маму.

— Ні, це роззява-мати загубила свою дитину.

— Ото вже матері!

— Почекаєте, а може з нею щось трапилося?

— А може вона... в морі?

— Як? Лишила без нагляду таку маленьку дитину і пішла купатися? А може ще й, не приведи Господи, втопилася? Всі захвилювалися ще дужче.

— Дівчинко, маленька, ось на тобі цукерку. На, візьми. А скажи, моя хороша, де твоя мама?

Дівчинка мовчала і продовжувала плакати.

— Та вона ще не вміє розмовляти. Ви ж подивіться, вона ще зовсім маленька.

Та дівчинка раптом перестала плакати і зовсім чітко сказала:

— Я вмію розмовляти, але я й справді ще зовсім маленька.

— А де ж все-таки твоя мама? — запитали її майже хором.

— Тому й плачу, що не знаю, де моя мама. А може в мене її і взагалі не було?

І дівчинка знову заплакала.

— Такого не буває, щоб у дитини взагалі не було мами. Твоя мама неодмінно знайдеться.

— А скажи, дівчинко, звідки ти тут взялася? Може ви з

мамою летіли літаком, чи їхали поїздом, чи пливли на кораблі?
Ти пригадай, звідки ти тут взялася?

— З моря.

— То ви з мамою пливли на кораблі ?

— Ні, я плавала на теплій хвилі. А потім хвиля принесла мене до берега, і я вийшла з моря. Просто я побачила людей, мені стало цікаво — і я вийшла з моря. Я захотіла подивитися. А мами в мене, мабуть, ніколи не було.

— Так не буває, дитинко.

— Тоді де ж вона? І чому я її не пам'ятаю?

Люди знизували плечима і не знали, що їй думати.

— Отаке лихо. Певно, щось трапилося, а дитина нічого не може пригадати.

— А може, ти знаєш, як тебе звати?

— Звичайно, знаю. Мене звати Моріана.

— Може, Маріанна? Або Мар'яна?

— Ні, Моріана. Бо я з моря.

— А хто тебе так називав?

— Не знаю. Хвилі мені так співали, пісок нашіптував. А чайки ще й зараз кричать... О, чуєте? “Моріана! Моріана!”

— Дива та й годі.

І раптом, розштовхуючи всіх, до Моріани пробралася жінка з недобрими очима. Вона пробувала посміхатися, але це в неї погано виходило. На злому обличчі місця для посмішки не було.

— Це моя дитина, — сказала вона. — Я її мама. Правда, дівчинко, я твоя мама?

— Ні, ти не моя мама. Я такої не хочу.

Жінка сердито схопила Моріану за руку, але та заплакала, і людей обурило таке нахабство. Статечний чоловік владно зупинив жінку і сказав:

— Ви ж бачите, дитина Вас не хоче.

— А що в неї питати? Вона ще мала.

Люди обурено загаласували, і зла відьма, а то була вона, зникла у натовпі.

А тим часом Моріана пильно вдивлялася в лице одної жінки. То була зовсім звичайна жінка. Тільки очі у неї були не зовсім звичайні. Вони були великі, карі, гарні, добрі і... сумні. Дівчина підійшла до неї і тихо спитала:

— А ти б не хотіла бути моєю мамою?

— Чому ж... я давно мріяла мати таку донечку.

— А в тебе що, нема дітей?

— Ні, нема...

— То візьми мене собі.

Люди зашепталися, заметушилися.

— Не можна так, десь же мусить бути її справжня мама.

— Але ж дівчинку ніхто не розшукує. Не може ж вона і справді залишатися на пляжі.

— Ходімо додому, — рішуче сказала маленька своїй матері, котру сама собі знайшла. — Я вже їсти хочу.

Розгублена жінка засяяла доброю усмішкою і взяла дитину на руки.

— Але ж неодмінно подайте оголошення в газету.

— А ще обов'язково зверніться в міську управу.

— Добре. Я неодмінно все це зроблю.

— Їй можна довірити дитину, — сказав статечний чоловік. — У неї добрі очі.

Люди розійшлися, дивуючись і перемовляючись, розійшлися, щоб продовжувати смажитися під сонцем. А двоє щасливих, Марія і доня, пішли додому.

— А як тебе звати? — раптом спитала дівчинка.

— Марія.

— А можна, я буду звати тебе Морія? Це нагадуватиме мені море.

— Ні, ти зватимеш мене мама. Зрозуміла? Мама.

— Добре. А іноді я називатиму тебе мама-Морія.

— Ну, гаразд.

Дівчинка росла розумною і слухняною. Мама нахвалитися нею не могла. Вчителі просто-таки дивувалися з її розуму та

здібностей. А ще дівчинка дуже любила море. Вона довго дивлялася, у пінисті хвилі і, здавалося, бачила в них те, чого не бачили інші. Вона сміялася до них, розмовляла з ними. А іноді бувало як попливе, то вже й не знати, куди запливала, аж мати хвилювалася: чи не трапилося з нею біди.

— Чого Ви хвилюєтеся? У морі зі мною нічого не трапиться. Я ж Моріана, тобто дівчина з моря.

— Ось не видумуй, — казала мати. А сама хотіла чомусь, щоб дівчинка швидше забула дивну історію її появи на пляжі. Тут крилася якась таїна, яку Марія не могла збагнути, і навіть боялася її. І все ж жінка часто думала про те, звідки ж все-таки взялася її дивовижна донечка.

А дівчинка росла собі. Вже ставала зовсім дорослою. Вже на її біле-пребіле личко хлопці задивлялися, а у її сині очі, зовсім, як морська хвиля, комусь може й снилася. Комусь — не знаю, а сусіду Василеві — це вже напевно, бо так і зорив за дівчиною. Мати постерегла, що й Моріана паленіла під його поглядом і крадькома задивлялася на міцну парубочу поставу та пишний парубочий чуб.

— Виросла моя донька, — зітхала мати. — Певно, тут до весілля йдеться.

Радісно зітхала, бо, треба Вам знати, той Василь на всю околицю відомим майстром був. Що б в кого не трапилося — негайно до Василя. Як Василь не зарадить, то вже більше ніхто. Буває, що хтось має талант до ковальства чи до теслярства, до малярства чи тонкої ювелірної справи. А Василь той до всього хист мав.

— То й гаразд, — посміхалася Марія, — добра пара моїй дитині буде.

І складала потихеньку посаг доньці у скриню.

— Вони, звісно, обоє ще молоді, та треба вже думати... — і добра посмішка не сходила з її обличчя.

Одного разу перед вечором мама і доня стояли на березі моря. Мама чомусь з тривогою дивилася на морські хвилі,

ніби біди якоїсь чекала від них. Море штормило. Хвилі піднімалися високі, як гори, набігали одна на одну, розбивалися і налітали на берег.

— Ходімо, доню, додому, щось холодно.

— Зараз, мамо, ще трішечки.

І дівчина продовжувала милуватися забавою високих хвиль.

І раптом вони обидві побачили дивовижний човник, що плів прямісінько до них. А дивовижний він був тому, що хвилі наче обминали його, і він плів собі рівно і спокійно, а вже потім поза ним з силою вдарялися одна об одну гори-хвилі. Човник підплив зовсім близько — мама з донею побачили, що він весь золотий. Правда-правда, зі щирого золота. А на човні — хлопець, рибалка — не рибалка — й не розбереш, але видно, що спритний човняр. Море неначе аж слухалося його, корилося йому. Човник плів прямісінько до них і зупинився біля Моріани. Хлопець зійшов на берег.

— Добрий вечір, — привітався.

— Й тобі вечір добрий, — відповіли. А Марія тривожно спитала:

— І не страшно в таку негоду на такому легкому човнику плавати?

— Так чому ж... і зовсім це не негода: просто — море бавиться.

— О, від таких забав, мабуть, не один корабель на дно піде.

— Якщо моряки вправні, то не піде. А я до Вас.

У Марії здригнулось серце. Вона відчула якусь тривогу. Моріана мовчала, тільки чомусь пильно-пильно придивлялася до хлопця, ніби впізнавала його — і впізнати не могла. Певно, і її щось тривожило. А що — того не знала. Марія трохи оговталася і сказала:

— Коли Ви до нас, то ходімо в наш дім — гостем будете.

— Та я б з радістю, та ніколи мені. А чи знаєте Ви, Маріє, що виховували не просту дівчину, а морську царівну?

— Ось не треба нічого вигадувати, — ледь не плакала Марія.

— Це моя донечка, і я не хочу слухати ніяких дурниць.

— Воно так. Однак Моріана — морська царівна. Хіба ж Ви

не пам'ятаєте її дивовижної появи на березі?

— Ходімо, донечко. Цей хлопець хоче причинити нам зло.

— Мені дуже прикро, але Моріана мусить повернутися в свою стихію, у море.

Хлопець підійшов до Моріани і одягнув їй на голову золоту корону, ушпану самоцвітами.

— Ходімо. Тебе чекає твій батько — Нептун.

Марія заплакала, а дівчина зірвала корону і жбурнула її у хвилі.

— Якщо я царівна, то ти маєш слухатися мого наказу: геть звідси! Я не хочу тебе більше бачити!

— Я б послухався, та наказ твого батька має більшу силу — і я маю слухатися його.

— Батька? То може у мене ще й мати є, окрім отієї, що мене виростила?

— Ні, матері в тебе нема. Крім отієї. Ти народилася з морської піни, і твій батько захотів, щоб ти пожила серед людей, грамоти навчилася та розуму набралася.

— А тепер, коли я вже розуму набралася, то я б і йому знадобилася? Мій батько, певно, фантастично розумний. То передай моєму татові великий привіт. Нехай він собі спершу дружину заведе, а потім вже доньку, щоб сам і виховував. А в мене є мати, і я її люблю. Я не хочу звідси нікуди йти.

— Морський цар дуже вдячний пані Марії і дарує їй...

І поставив біля ніг Марії коштовну скриньку.

— Це для Вас. Там — цілий скарб.

— Найбільший і найцінніший скарб — моя доня. Не забирайте її у мене.

Марія вже не плакала, а ридала.

— Мені дуже прикро, але це не моя воля, — сказав хлопець і махнув рукою. Набігла хвиля і легенько підхопила Моріану. Коли Марія отямилася, то побачила далеко поміж хвиль золотого човника, що на ньому відпливала у безвість її донечка, її Моріана. Марія стояла знетямлена. Зараз вона ненавиділа море, що розлучило її з донькою. А колись вона

любила його, подумки дякувала йому.

Сльози, солоні, як ота морська хвиля, котилися та й котилися з Маріїних очей. Тепер у неї не було нікого.

Другого дня до неї прийшов Василь. Він вже все знав і сумно дивився на заплакану Марію. Потім, трохи помовчавши, знічено сказав:

— Думалося, що буду Вашим зятем, та, видно, не судилося. Матері у мене вже давно нема... коли я Вам не осоружний, то прийміть мене за свого сина.

Так стали жити вони в одній хаті. Марія щодня приходила на берег моря, сумно вдивлялася в його хвилі, ніби сподівалася, що з тих хвиль ось-ось вийде її дівчинка.

А Моріана тим часом опинилася в підводному царстві, де все сяло коштовностями і було прибрано до урочистої зустрічі морської царівни. Найвигадливіші мушлі, небачені підводні квіти, кораволі химерні постаті, — все це було тут для того, щоб здивувати і вразити морську царівну, полонити її своєю казкою, щоб забула вона навіки про земну красу. Нептун нетерпеливився. Він бавився хвилию і не міг ніяк заспокоїтися. Це вперше його, грізного морського володаря, не боялися. І хто? Оця невеличка дівчина, його донька, на котру він покладав стільки надій. А Моріана, прекрасна у гніві своєму, стояла перед ним і плакала. Вона плакала від злості і свого безсилля.

— Непристало морській царівні сльози проливати за земними красотами, що далекі від морської стихії. Невже тобі не любо тут, у себе вдома?

— Мій дім там, — крізь сльози сказала Моріана, показуючи кудись наверх.

— А що до краси... Так, все це дуже гарно, але тут бракує кетягів калини.

— Чого? — не зрозумів морський цар.

— Калини, що росла під моїм вікном.

— Твій дім тут. Ти — моя донька. Ти полюбиш все, що тут є.

Все це належить тобі. Всі твої примхи, твої бажання будуть негайно виконуватися.

— Тоді нехай виконається моє перше і єдине бажання

— Яке?

— Я хочу додому, до своєї матері, до свого коханого.

— Це неможливо. Ти — морська царівна.

— Я не царівна. Я твоя полонянка. І якщо ти мене не відпустиш, я навіки зненавиджу і море, і тебе. Я любила море. Воно приходило в мої сни. Я завжди з насолодою пірнала в його хвилі. А тепер воно стало моєю в'язницею. Відпусти мене. Тут, у неволі, я тільки плакатиму і тужитиму. Тут я ніколи не зможу бути щасливою. Якщо ти і справді мій батько, то пожалій мене.

Нептун насупився — і сердиті хвилі здивили море.

— Звикнеш. Викинь з голови ті земні дурниці. Ти моя дочка.

— Ні, я не твоя дочка. Я твоя рабиня. Ти викинув мене маленькою, як викидає море на берег всякий непотріб, а тепер, коли я виросла, позбавив мене всього, до чого я звикла. Я люблю поле, ліс, сонце, блакитне небо, квіти, калину, що росте у мене під вікном. Соловейків, що весною звеселяють наші гаї. Та навіщо я тобі все це говорю? Ти однак не здатний того зрозуміти. Бо ти ніколи нікого не любив. А я люблю свою матір і свого Василя.

— Цить! Перестань! І забудь все це, як сон.

— Ні. Не забуду, доки не вмру.

Живе Моріана у підводному царстві. Живе день, живе місяць, живе і другий. Що вже сліз виплакала, що вже сумних пісень переспівала. Припливали русалоньки її послухати. Послухають — та й собі засумують. Припливали рибки з нею посумувати. А човняр, що привіз її на золотому човенці, якось не витримав і сказав:

— Та перестань вже сумувати та на всіх журу наводити. Змирися та й живи, як всі тут живуть. Забудь свого земного хлопця. Хіба ж я не кращий за нього?

— Може й кращий, та не для мене. Може й кращий, та не любий.

Розсердився човняр та й геть пішов. А Моріана далі своєї сумної та любої співає:

Ой, у полі озеречко,
там плавало відеречко.

Співала, співала, а потім до хвиль принишклих заговорила:
— Хвилечки, мої сестрички, ви до берега добігаєте, ви все бачите і все знаєте. Чи не бачили ви там моєї матінки? Ой, певно ж, вона понад морем ходить та за мною гіркі сльози ронить.

— Бачили, бачили. Як би не бачили! В неї очі сумні, як осіннє небо. До нас руки простягає та все тебе кличе.

— Ой, хвилечки-голубочки, чи не бачили ви часом хлопця чорнявого, найкращого в світі? Скажіть мені щиру правду, чи не забув він мене? Чи не знайшов собі другу?

— Бачили, бачили! Як би не бачили! Сумний хлопець понад морем ходить, у морського вітру про тебе питає.

— Хвилечки, сестрички, чи не погодитесь ви їм про мене звісточку подати?

— Та ми б то погодилися, та батька твого боїмося. Дуже він грізний.

— Та що вам, хвилям, зробить мій батько? Коли й розіб'є вас, то ви знову до купочки зберетеся.

— То давай свою вісточку. Домчимо, донесемо.

Сіла Моріана листа писати. Що слово напише, то сльозою скропить.

“Дорога моя матінко, що вже любила я Вас, з Вами живучи, а в розлуці ще більше люблю. Не пускає мене батько, заставляє осоружну корону носити. Вже не одну ту корону я у хвилі кинула. Та що з того? Нема в мого батька ні жалю, ні співчуття до мене, бо вже давно зглянувся б на мої сльози та й відпустив би мене додому.

Не кажу матері, щоб не сумувала за мною: знаю, не pomoже. А ти, Василечку, не чекай мене, знайди собі другу та й

одружися. А я Вас завжди любитиму і ніколи не забуду. Аж доки не вмру”.

Згорнула свого листа, у перстеник свій вклала та й віддала хвилям. А Марія саме над морем журилася та у хвилі вдивлялася, ніби чекала, що ось-ось її Моріана з тих хвиль вирине. Раптом стрімка хвиля підбігла до самих Марііних ніг та й відпливла, залишивши на піску маленький згорточок. Марія глянула — аж перстеник блиснув, той, що вона колись донечці своїй подарувала. Підняла згорточок — а він сухісінький, лише пісок стріпала. Прочитала Марія, заплакала та й пішла Василя шукати, що десь також понад морем самотою ходив, сумуючи. Прочитали вони обоє того листа і стали думати-гадати, як Моріану визволити.

— Не що інше, як треба нам до чаклунів звертатися, — сказала мати.

— В чаклунів я щось не дуже вірю. Я більше звик на свою силу покладатися. Але що важить моя сила, коли я ворога дістати не можу? От якби він на герць зі мною вийшов, тоді б ми ще побачили, хто кого. А так...

Судили-рядили, а потім і собі написали до Моріани лист, вклали в її перстеник та й кинули у хвилі.

— А може й дістане наша невірничка звісточку від нас. Вони радили Моріані зробити так, аби її батько запросив їх у гості. Відтепер кожнісінького дня приходили вони до моря і чекали, самі не знаючи, чи діждуться.

А тим часом морський цар спостеріг, що все його царство неначе якийсь смуток оповив. Покликав він свою дочку та й каже:

— З тих пір, як ти живеш тут, у нас чомусь смуток поселився. Русалки перестали свої веселі танки водити, музиканти більше на мушлях не виграють, навіть риби — і ті засумували: плавають, як неживі. Я підозрюю, що це ти винна у всьому. До твоєї появи тут все кипіло. А які бенкети ми учиняли — аж хвилі на берез вихлюпувались. А тепер? Тьху — та й годі!

— Хто ж тобі боронить і тепер бенкети вчиняти? Тільки мене на тих бенкетах не буде — так і знай.

— Вперта ж ти, Моріано. Скільки ж можна сумувати? От виходь за човняра. Хороший хлопець. А набридне — за когось іншого вийдеш. У нас так.

— У нас на землі не так. Якщо я вже люблю свого Василя, а він мене — то це вже навіки.

— Я б і позаздрив тобі, якби я заздрити вмів. Бо мене на світі ніхто не любив. Всі бояться, а ніхто не любить, бо я — цар. Тому й тебе придумав. А ти ... ти теж мене не любиш.

— Як же ж я маю тебе любити, коди ти мене у неволі тримаєш? Хіба тобі мало піни морської? Придумай собі іншу донечку. Тільки вже виховуй її тут, під водою, щоб не чула вона солов'їного співу, щоб неба голубого не бачила. А мене відпусти. А як не відпустиш, я все твоє царство смутком обів'ю, своїм горем всеньке море висушу, своїми гарячили сльозами піски випалю.

— Склечу я всіх на бенкет. Не може бути, щоб ти і тут не розважилася.

— Послухай, батьку, зроби мені таку ласку, поклич на бенкет мою матінку та мого хлопця Василя. Ти ж все можеш.

— Ото вигадала! Ще не чувано такого, щоб прості смертні люди на моїх бенкетах бували.

— А вони й не прості. Вони — мої рідні, а я ж таки царського роду.

— Твоя рідни тут, під водою.

— Тоді мене і не клич на той бенкет. Мене там не буде. Та коли ти змусиш мене бути, то всі твої гості помруть від жалю. Хіба що всі вони мають таке холодне і черстве серце, як ти.

— Ну, чого ти вже так кепсько про мене думаєш? Я навіть колись плакав, як один рибалка на сопілці грав. А знаєш що? Я запрошу на бенкет твоїх земних родичів. Нехай так. Виконаю твою примху. Дуже вже мені хочеться побачити тебе усміхненою.

— Тільки пообіцяй мені, що ти їх потім відпустиш живими і неушкодженими.

— Та вже відпущу.

Зраділа Моріана — аж посміхнулася. І все море засяяло, замінилося. Русалки повели свої танки, рибки жвавіше заметушилися, музиканти загули у свої мушлі. Аж Нептун посміхнувся у свою довжелезну бороду.

— Запрошу. Хіба мені шкода? — подумав старий.

А Марія з Василем не дуже й сподівалися, що Моріана їхню звістку одержить. А ще менше сподівалися, що морський цар їх до себе в гості запросить. Та чого на світі не буває? Особливо в казках. Отак подумали вони собі та й почали готуватися до тих запросин та радитися з мудрими людьми. Та обережно радилися, щоб їх не засміяли. Бо хто в наш час повірить у таку казкову вигадку? А самі вони знали, що це не вигадка, бо це був їхній біль, їхня жура: як визволити Моріану з осоружного полону?

Саме на ту пору у злої відьми трапилося лихо. Від лиха навіть відьми не застраховані. Продірявився їй казан, в котрому вона своє зілля варила. Як бачимо, у відьом також бувають свої клопоти. І то чималі. Воно б то не клопіт, якби можна було нового казана купити. Але ж не можна, бо той казан чарівний був. Він слугував відьомському роду вже кілька століть, переходив від покоління до покоління. А от тепер ... таке лихо: став протікати. Довго думала стара відьма, що їй робити, і надумала іти до Василя — окрім нього, ніхто їй не зарадить, Задумався Василь: що йому робити? І відмовити не міг, і лагодити казан не хотілося: не на добрі ж справи те зілля варилося. Лежав той казан день, лежав другий. Вже й зла відьма навідувалася: ну, як там, мовляв, мій казан?

— Це справа кропітка, — казав хлопець, — це не просте відро заклепати. Тут поміркувати треба.

— Ну, ти міркуй, міркуй. Тільки швидше. А я вже тобі віддячуся.

Саме на ту пору старенький дідок нагодився, увесь сивий, з довжелезною сивою бородою. Переночувати проситься. Прийняли. Куди ж старому проти ночі? Повечеряли, розговорилися. Отут дідусь і розповів про себе чи то правду, чи вигадку — того ніхто не знав, хіба що сам оповідач.

— Я, — сказав старий, — Лихобор. З лихом борюся.

— А як же Ви, дідусю, з ним боретесь? — запитав Василь.

— А це вже як коли. Коли — силою, коли — хитрістю, коли — добрих людей на допомогу кличу. Людина, хлопче, велику силу має, але не завжди про те здогадується. Сила людини в її розумі та її доброті. Тієї зброї ніяка зла сила не витримує. Отут і розказав йому хлопець про їхню біду, а Марія потвердила це своїми слізьми. І про відьмин казан розповів, що не знає, як йому бути: лагодити чи, може, потрощити його вщент, і нехай тоді зла відьма робить з ним, що хоче. Може тоді зла на світі поменшає.

Задумався старий. Довго думав та сиву бороду свою скубав, а потім і каже:

— Задав ти мені, хлопче, добру задачу. Відьомський казан — то діло пусте. Нема більшої втіхи, як зло на добро повернути. А от з вашою дівчиною справа складніша. Вже й не знаю, як тобі зарадити.

— Зарадьте, дідусю, бо більше нікому, — просили в один голос Василь та Марія.

— Добре, будемо думати. Але спершу відьомський казан полагодимо. Ач, як продірявився. Скільки ж то лиха в ньому начакловано.

— То може його...

— Чекай, не гарячкуй. Тут треба з розумом. Ось на тобі цю заклекку та залатай нею дірку. От... як майстерно в тебе виходить. Дірки наче й не було. Добрий з тебе майстер. А тепер слухай, що казатиму. Віднині все, що варитиметься в цьому казані, людям на добро йтимає. І як би відьма не лютувала, вона вже нічого не вдіє. А з часом і сама зміниться, бо збагне, що добрі справи робити набагато краще. А коли

відьма захоче тобі віддячитися за твою роботу, попроси її зварити сон-трави. То, може, вона тобі знадобиться. Сам я в підводному царстві не бував, та від старших людей чував, що те царство охороняють дві здоровенні акули. Якщо вам тікати з того царства доведеться, то хлюпнете акулам того зілля — нехай відпочинуть. Марії нічого не загрожуватиме у тому царстві, бо материнська любов свята, вона її захистить. А тобі, вже не ображайся, трохи перепаде.

— Та я вже на свою силу надіюся. Аби мені тільки туди добратися.

— А ти не дуже бравуй. Не так все просто. Тут звичайної людської сили замало. Морський цар — це стихія.

— То що мені робити? Відмовитись від Моріани?

— Ти знову гарячкуєш. Ось тобі пояс, сплетений із семи трав. Він зробить тебе нездоланим. Землі трави і під і водою сили тобі додаватимуть.

— Ото вже дякую Вам, дідусю Лихоборе.

— Дякувати потім будеш, коли свою кохану з неволі визволиш. Та ще ось що... на тобі мотузку. Ще коли моя стара була жива, сама коноплі сіяла, пряжу пряла, мотузок зсукала, чарівним словом замовляла. Того мотузка ніяка сила не розірве. Візьми, може знадобиться. А ще ножиці з собою прихопи. Коли здолаєш ти морського царя, зв'яжеш ти його мотузкою, пригрози, що бороду йому відітнеш. Він того найдужче боїться. Та без потреби не глумися над старим, не займай його бороди, налякай лише. Він старий нічого. З людьми в злагоді живе. Правда, кораблям на морі від нього всякого можна сподіватись. Одне слово — стихія... Все те спорядження мусиш мати при собі, бо ж ти не знаєш, коли тебе в гості покличуть.

— А може, не покличуть?

— Чомусь думаю, що покличуть. Твоя дівчина вже постаріється.

— А якщо вона не одержала нашої звістки?

— Одержала, не сумнівайся. З хвилями у неї, либонь, дружба.

Спорядившись у дорогу, Марія і Василь цілими днями бродили і стояли над морем, очікуючи чи звістки якої, чи запросин. Марії навіть лячно не було, що не повернеться вона додому з того підводного царства. Їй аби лише дитину свою побачити. Про Василя їй казати нічого: той певен був, що здолає ворога, аби лишень побачити його

Ходили вони до того моря, ходили, вже їй надію втратили, що з того щось буде. Аж гульк — знайомий човник пливе, знайомий човняр ще здалеку їм руками махає. А море тихе та лагідне, ніби зумисне, щоб їх не злякати. Вийшов човняр на берег, низенько їм поклонився та їй каже:

— Велено мені Вам кланятися та до підводного царства Вас кликати. Зраділи вони, та того не показують, а Василь і каже:

— А ти робиш тільки те, що тобі велено? Чи їй своєю головою до чогось доходиш?

— Ти, Васильку, не гарячкуй, — спинила мати.

— Служба, брате, — мирно відповів човняр. А Василь буркнув:

— Чорт тобі брат. Або той, що під водою сидить.

Та їй сплюнув спересердя.

Ступили в човен та їй попливли рівно та гладенько. І оком не змигнули, як стояли вже під водою у палаці морського царя. Диво та їй годі. Довкола була вода, а вони сухісінькі. Крізь товщу води пробивалося сонячне світло і золотило пісок і рибок, що заклопотано метушилися. Вони опинилися наче в зовсім іншому світі. Все тут було наче в заповільненому кіно, ніби нікому і діла не було до того, що відбувається на поверхні, а тим паче на березі.

Незнані морські квіти та водорості ледве ворушилися від невидимих течій та струмочків. Василь і Марія були приголомшені всім побаченим, що їй забули про небезпеку, що могла тут на них чигати.

— О, а це що таке? — то Василь побачив русалок.

— Думаю, що русалки, — сказала. Марія.

— А я думав, що русалки тільки в казках бувають.

— А ми з тобою хіба ж не в казці? Отак комусь розкажи — не повірять і засміють. А русалки хороші.

— Тьху! Ні дівчина, ні риба — мара та й годі.

— Ні, ти, Василю, не правий. Вони гарні, дивися, як вони граційно плавають довкола нас. Вони нас вітають. А де ж Моріана? Дівчата, ви не скажете, де Моріана?

— Морську царівну прибирають. Сьогодні бенкет. Буде багато гостей. І русалки закрутилися у жвавому танку. Вони старалися для Василя. Та він на них не зважав. Він чекав Моріану.

— Мамо, Василю!

І Моріана — вони й не побачили, звідки дівчина з'явилася, — обняла їх обох.

Вона була гарна і якась неземна. Одяг її якось дивно світився, а на голові була коштовна корова всіх кольорів веселки.

— Як я за Вами скучила.

У всіх трьох на очах буди сльози. Русалки зупинили свій танок і зачудовано дивилися на людей, що прийшли до них з зовсім іншого світу.

— Я принесла тобі кетяг калини. Чи...

— О, дякую. Я приколю на грудях. Це буде моя найкоштовніша прикраса.

— Ти гарна, — сказав Василь, — тільки якась... не наша.

— То я тобі не люба? О, якби ти знав... я сама собі осоружна у цьому одязі. Я все це одягнула лише для того, щоб побачити вас. Тому й на бенкет погодилася.

— Ясочко моя, як нам тебе вирвати звідси?

— Про те і не кажи. Дві акули вдень і вночі стережуть царство. А батько і слухати не хоче, щоб мене відпустити. Я вже як просила, як плакала, — марна справа.

— А ти ж сама як? Чи хочеш додому?

— Він ще питає! Чайкою майнула б, хвилькою злинула б. Аби хоч дощичком пролитися над нашою хатою. Та ходімо вже. Треба цареві Вас показати. Він чекає.

— То й ходімо.

Цар сидів на пишному троні, оздобленому перлами. Борода звисала йому до колін.

— Радий вітати Вас у моєму підводному царстві. Мені моя дочка багато про Вас говорила.

Марія так і кинулась до нього падаючи на коліна і в сльозах простягаючи руки.

— Відпустіть, благаю Вас, Моріану. У Вас так багато скарбів, а в мене вона одна.

— Встань, земна жінко, і не проси неможливого. Моріана — морська царівна і моя дочка.

— Але ж я над нею ночей не досипляла, рятувала від всяких хвороб.

— Я все ціную, земна жінко, але... а ти чому не просиш? — раптом звернувся він до Василя, дивлячись на нього суворо і непривітно.

— Бо знаю, що Вас ні проханнями, ні слізьми не проймеш.

— Правильно знаєш.

— Вас можна пройняти тільки силою.

— Що? Мене? Силою? Ну, хлопче, щастя твоє, що Моріана сьогодні така гарна. Вона потішила мене — вперше одягнула одяг царівни. А то я б тобі...

— А що багато говорити? Давайте поміряємось силою: хто кого. Якщо мій верх буде, Ви відпустите Моріану. А якщо Ваш... Ну, тоді мені вже ні про що не треба буде просити.

— Василю, — скрикнула дівчина, — ти сам не знаєш, що кажеш.

А цар лише посміхнувся.

— Ось дочекаємось гостей — і я їх розважу тим, що зітру тебе на порошок.

— Я не радив би Вам чекати гостей, бо Вам буде соромно, якщо я Вас подолаю.

— Ах, ти, рибячий хвіст, — вигукнув цар спересердя і почався двобій. Він тривав досить довго. З завмиранням серця стежили Марія і Моріана за ним. Іноді здавалося, що Василь ось-ось впаде, розчавлений і знівечений. Здавалося, що його вже

немає. І Марія з Моріаною в горі заломлювали руки. Та він знову вставав і кидався на морського царя. Нарешті Василь неймовірним зусиллям підім'яв старого, зв'язав мотузкою і дістав ножиці.

— А зараз я обітну Вашу бороду, щоб Ви трохи помолодшали. Бо сила у Вас, мушу признатися, таки, як у молодого.

— Не ганьби, хлопче. Незабаром гості зйдуться. Як я буду без бороди? Розв'яжи мене. Клята мотузка ніяк не піддається.

— А Моріана?

— Та забирай її к бісу! Через неї у мене самі тільки клопоти. Але нехай на бенкеті побуде. Я вже всім розказав, що на бенкеті буде морська царівна.

— А як я маю знати, що тобі можна вірити?

— Та хай мене краб з'їсть, коли збрешу.

— Ну, гляди, старий. Ти бачиш, що зі мною жарти кепські. І хлопець розв'язав морського царя.

Бенкет вдався на славу. Моріана була така щаслива, що аж все світилося довкола. Русалки у своєму танку перевершили самих себе. Та все колись закінчується. Бенкети також. Посмутнів цар. Шкода йому з Моріаною розлучатися, а нічого не вдієш: він ще й досі відчував на собі міцні лещата парубочих обіймів.

“І як воно таке міцне вродилося?” - думав старий.

— Послухай-но, хлопче, а чи не хотів би ти часам у моєму царстві залишитися? Я б тобі...

— Е, ні, — грізно заперечив Василь. — Ми з тобою так не домовлялися.

— Та я що? Я нічого. Хіба вже й запити не можна?

Почали Моріану збирати в дорогу. Даремно дівчина запевняла, що їй нічого не треба. Їй би тільки швидше додому. Та цар такого допустити не міг: вона ж таки царівна і дочка йому. У скрині складали коштовності, хутра морських котиків, одяг морської царівни. Снували заклопотані русалки, метушилися риби, великі і малі, котрі нічого не робили, а

тільки всім заваджали. На прощання цар просльозився і сказав:

— Обіцяй, що хоч іноді ти одягатимеш свою корону. А це пообіцяй мені, дочко, що інколи, хоча б зрідка, провідуватимеш мене.

— Не можу тобі того обіцяти. Дуже мені осоружним був мій полон.

— Хіба ж то був полон? Ти, дочко, несправедлива. Візьми все-таки оцю мушлю. Коли дмухнеш в неї, вона загуде. І то нічого, що не голосно, я однак почую і пришлю за тобою свого човняра.

Попрощалися. На легенькому човні було стільки поклажі, що диво брало, чому він не тоне. Та хвилі бережно тримали човна, наче аж горді були з того, що їм довірено таку дорогу ношу. Та за всіма клопотами цар забув попередити своїх охоронців — акул. Тільки човен порівнявся з ними, як акули з двох боків напали на нього. Аж човняр злякався, хоч вже й був у бувальцях. Та Василь і Марія були обачні. Сонне зілля, випробуване на власному котіві, вони розділили навпіл, і тепер не розгубилися і охоче почастували ним акул.

Коли досягли берега, човняр сказав:

— Я б з Вами вік не розлучався, та мушу. Заздрю тобі, Василю, що маєш таку дівчину.

Та й поплив.

Щаслива родина добралася до свого дому. А незабаром і весілля справили. І поселилися в їхній хаті любов, злагода і пошана до матері. А цю історію розповідали, як гарну казку. І її охоче слухали не дише діти, а й дорослі.

Гість з підводних глибин

Жив собі хлопець Танас,
що був розумніший за нас.
В море без весел не виходив,
з моря порожній не приходив.
У рибалок пусто,
а в Танаса густо.
Риба йому ловилася,
сама в сіті просилася.
Риба так його любила,
аж по воді хвостом біла.
Сам рибу ловив,
сам юшку варив,
сам ложки мив,
сам і їсти вмів.
А як розійдеться
та в боки візьметься,
як в танець піде,
то земля гуде.
Отакий-то хлопець Танас,
що був розумніший від нас.

Часто, рибалки його питали:

— Скажи, Танасе, чи ти таємницю яку знаєш, чи чаклувати
вмієш, що риба так і проситься в твій невід.

А Танас сміється:

— Є у морського царя донька — русалонька молоденька. От
вона мене як побачила, так і закохалася. Ото мені й допомагає:
рибу з морських глибин в мій невід посилає.

Отак сфантазував. І сам не знав, що правду сказав. Бо і
справді закохалася в нього донька царя підводних глибин
молода русалонька Мідана. От як побачила, так і закохалася.
Довго дивилася вона на хлопця здалеку, а потім захотіла
зблизька його побачити та й до батька з тим причепилася. А

батько, морський цар, чого не зробить для улюбленої донечки! Послав дві величезні хвилі, підхопили вони молодця-риболовця та й поставили його прямісінько перед ясні очі морського царя, ніг хлопцеві не намочивши. Стоїть Танас, на всі боки роззирається, дива підводні роздивляється. А тут чого тільки нема! І мушлі предивні, і коштовності небачені, і рибоньки, наче золоті, взад-вперед так і снують. А на царівну молоденьку русалоньку Мідану хлопець і уваги не звернув.

Поклонився Танас морському цареві, що сидів на троні з величезної мушлі, та й каже:

— Пощо, царю, ти мене, такого молодого, зі світу звів? Законів морських я не порушував, рибу ловив тільки тоді, коли на це час був відведений, сильних не боявся, слабким допомагав, жителів моря не кривдив, слів поганих про тебе, як це буває поміж рибалками, не казав. За що тоді ти мене покарав?

— Не думав я, юначе, що гостина у мене — то для тебе кара. Жаль. Я думав, що це нагорода для рибалки.

— Ще б не нагорода! Утоплеником потім впливати біля рідного берега!

— Чому ж так сумно? Можна й гостем чи зятем у мене жити. Хіба тобі не доподобила моя чарівна донька Мідана? Тут тільки Танас побачив молоденьку зеленооку русалоньку, що граційно плавала собі поблизу і цікавими оченятами на хлопця зиркала. Ніби й дівчина, а глянеш — ніби риба. Ет, казна-що! А як про це скажеш? Не годиться. Ще й у гостях. А все-таки щось казати треба.

— Знаєш, царю, кожен любить те, до чого він звик. От ти, приміром, прожив усе життя в морських глибинах. І, я певний, що тобі наша земна краса не прийшлась би до смаку. Отак і я.

— Як? Тобі не подобається моє царство? Моя Мідана?

— Я того не сказав.

— Але подумав.

— Ну, вже вибач, але думати я можу, що захочу. Над моїми думками ніхто не владний.

— Ах, ти, непоштивцю! Я ж з тобою, можна сказати, як з почесним гостем, а ти...

— Пробач, царю. Я не скривдив тебе ні єдиним словом, ні жестом. І доньку твою, царівну Мідану, шаную дуже. Та будь такий ласкавий, не гнівайся і, якщо можеш, відпусти мене додому. Може, чим-небудь прислужуся тобі колись, хоч ти і морський цар, а я — простий рибалка.

— Ти і сам не знаєш, що говориш.

Цар розгнівався, хвилі, мов горе, заколихали все море.

— Десь там рибалкам нашим кепсько зараз, — подумав Танас.

— Треба якось вгамувати того гордого і сердитого дідугана.

А цар продовжував лютувати.

— Прислужиться він мені! Та чи знаєш ти, нерозумний, перед ким стоїш? Та мені коряться всі морські глибини. Та чи знаєш ти, скільки кораблів я потопив?

— Ти вже вибач мені, царю, але будувати кораблі значно важче і складніше, ніж втопити чи зруйнувати. Щоб втопити чи зруйнувати, досить сили, морської дикої стихії, а щоб збудувати корабель, розум потрібен. От і виходить...

— Ну, прощайся зі світом. Зараз ти і справді утоплеником попливеш до своїх берегів.

— Стривай, — втрутилася Мідана. — Хлопець тобі правду каже, а ти на нього сердишся. Тобі приємніше, коли акули тобі брешуть та лицемірно хвалять тебе.

— Ти, Мідано, завжди заступаєшся за тих людей, особливо за рибалок. А чи варті вони того? От він, приміром, тебе не любить.

— То й що, — сумно зітхнула Мідана, — однаково, він гарний...

— Та що з його краси, коди він тебе не любить?

— Нехай не любить. Я просто дивитимусь на нього.

— Ну, що ж, нехай живе. Але скажи, хлопче, якщо у вас на суші все таке гарне, а у нас на морі — так собі, то чому ви своїх дівчат рибоньками називаєте? Чому?

— Звідки ти знаєш про те? — здивувався Танас.

— Та вже знаю. А ти думаєш, що ми тут живемо в своїй

глибині та й нічого не знаємо. Знаємо і ми дещо. Добре. Поживи ще трохи у нас — може, звикнеш чи зрозумієш, що виходу в тебе нема.

І Танас став жити в підводному царстві. Спершу плювався від морської капусти та устриць, та потім звик. Бо людина в певних ситуаціях до всього може звикнути. До всього, окрім неволі. Припливала Мідана. Вона сумно дивилася на нього і питала:

— Ти все сумуєш? Нудьгуєш за домом?

— Нестерпно, Мідано. От уяви себе на суші, де немає ні краплини води.

— Я б ні години не прожила без моря.

— А мене держиш, як полоняника.

— Я жалкую, що так трапилось. Я дуже завинила перед тобою. Так, це я таке придумала. Я сподівалася, що ти звикнеш і полюбиш мене. Тепер я жалкую.

— То відпусти мене, Міданочко, матиму тебе за сестру.

— Без батькової згоди не можу: ти відразу й потонеш.

— Краще вже утоплеником припливти до рідних берегів, ніж тут їсти ваших молюсків та морську капусту. Тьху!

— Якби ти знав, як мені це прикро чути.

— Кажу, що думаю. Чого мені брехати? Десь там рибалки припливли без мене, плачуть, журяться. Мати побивається — я у неї єдиний син...

— Ой, не край мого серця. Якби моя воля, я вже б і відпустила тебе.

— А ти з батьком поговори, попроси його.

— О, ти ще його не знаєш. Його важко ублагати, навіть мені це не завжди вдається. Тут хіба щось таке придумати треба. Та я нічого не можу придумати.

І з морських раковин змайстрував собі хлопець якийсь дивний інструмент і пробував щось на ньому награвати. Цікаві рибки збиралися його слухати. Слухала і Мідана. Слухала і зітхала. Припливали її подружки — граційні русалки. Вони заздрили їй. Ні в кого з них не було такого полоняника.

Утопленики — це не те. Тут був живий хлопець. Але ж і Мідана не була простою русалкою. Вона ж таки царівна, їй все можна.

Якось морський цар, котрому набридло дивитися, як сумує хлопець, сказав:

— І що там на тій суші таке принадне, що ти так за нею тужиш?

— А знаєш, царю, що, — сяйнула раптом Танасу рятівна думка (недаремно ж він між рибалками розумом своїм славився). — А чом би тобі не подивитися, як там на суші люди живуть. Мене відпустиш і сам зі мною помандруєш. Ну, приїжджають же президенти, царі і королі в інші держави. А ти сидиш тут у своїй глибині і знаєш про все лише з чужих розповідей. Адже ти можеш прожити при необхідності і без води?

— Я все можу, — гордо прорік морський цар. — Та чи це не буде небезпечно для моєї особи? Я ж буду без охорони і в чужій стихії. Правда, сила і влада моя при мені будуть, та все-таки... треба подумати.

— Подумай, царю, подумай. А на мене можеш покластися. Слово рибалки — ти у мене будеш найпочеснішим гостем. Тільки от що: доведеться тобі вирушити в цю подорож під виглядом рибалки. Ти вже мені вибач, але, розумієш, у нас на землі не дуже вірять в існування морських царів. Звичайно, дехто вірить, але не всі. Дехто вважає, що все це — вигадки, казки.

— Казки? Ось я їм покажу, які це казки.

— Ні вже, любий царю, на землю треба йти з добрим наміром і ні в якому разі не чинити людям зла. Якщо ти прийдеш до людей з добром, вони добрими будуть і до тебе.

— Чекай, а мій тризубець, мій одяг? Як же мені без них?

— Е, ми все візьмемо. Ну... про всяк випадок.

— А знаєш, мені твоя думка сподобалась.

— Тоді — в дорогу! Тільки от що: ти наших земних порядків не знаєш — то маєш у всьому слухатися мене.

- Ще чого! Я — цар морських глибин!
- Я розумію. Але на землі ти будеш простим рибалкою, моїм другом, що врятував мені життя.
- То я буду хорошим рибалкою?
- Дуже хорошим. Ти будеш людиною, що добре знає море і знається на рибі.
- Ще б пак!

Цар розпрямився і гордо підняв голову.

- Знаєш, я погоджуюся. Це цікаво. Тільки от що... хто тут у моєму царстві без мене порядкуватиме?
- Мідана. Вона в тебе дуже розумна. Мідана всьому дасть лад.
- Та ж вона ні одного корабля не затопить, ні одного рибалки у хвилі не кине.
- От і добре. Морю також відпочити треба.
- А все-таки шкода, що не захотів ти бути моїм зятем. Шкода.
- Ну, нічого, іншого собі знайдеш.
- Та я що... Як на мене, то можна б іншого. Та от клята дівка тебе чомусь сподобала. Хоча, чесно признатися, ти мені теж до душі. Щось в тобі таке є...
- Ну, менше з тим, облишимо це. Так що, в дорогу?
- Згода. Будемо, збиратися. Через кілька днів і вирушимо. Сумувала Мідана.
- Це ж ти незабаром забудеш мене.

— Ні, Мідано, — запевняв дівчину Танас. — Я дивитимусь у морські хвилі — і бачитиму твої очі. Але не можу я, ну, не можу, Міданочко, залишитися тут назавжди. Ми з тобою з різних стихій, і маємо жити своїм життям.

І от настав день, коли морські хвилі обережно підхопили Танаса і морського царя в одязі рибалки і, не намочивши їм навіть ніг, понесли до берега. Танас ледве не зімлів від радості, коли його ноги відчували земну твердь. Він дуже любив море, але, очевидно-таки, ще більше хлопець любив землю, людей і життя.

— Яке це місто? — спитав Танас у чоловіка в брилі, що стояв на березі і дивився на хвилі, захоплено милуючись морем. Чоловік непорозуміло дивився на двох рибалок, що вийшли сухими з води в одязі та ще й питаються, яке це місто.

— Ви що, хлопці? — здивувався він. — З перепою у воду в одежі полізли?

Морський цар розгнівався і обурено накинувся на чоловіка:

— Ти що, бовдуре, не розумієш, з ким розмовляєш?

У чоловіка брови підскочили аж на лоба.

— Ти чого ж це мені грубиш? Перебрав трохи, то йди і проспися.

— Та я тебе зараз на краба оберну. Невже ти не зрозумів, хто я такий?

— Зрозумів. Ти — грубіян і п'яниця.

— Що? — ревнув морський цар.

Танас притримав його за рукав і пошепки сказав:

— Не забувай, що ти — простий рибалка, а то потрапиш у халепу. І я нічим не зможу тобі допомогти.

І до обуреного чоловіка:

— Не зважай, він хворий, — вибачився Танас. — Розумієш, — додав пошепки, — він собі вбив в голову, що він — морський цар.

— А-а. Розумію... психічний, значить... бідолаха.

— Ага... Він стрибнув з корабля, а я — за ним, щоб бува не пропав чоловік. Так яке це місто?

— Євпаторія.

— Дякую, — і Танас поспішив скоріше зникнути з очей цікавого чоловіка.

В Євпаторії у Танаса знайомих не було. За що ж йому зачепитися? Ось-ось гість їсти захоче, а у нього грошей катма. Що тут робити? А поки що прибульці йшли собі по морському березі та й роздивлялися довкола. Раптом Танас побачив дитячий табір відпочинку. Тут явно готувалися до свята. Ага, зрозуміло: свято Нептуна, як у всіх приморських відпочинкових установах. Танас зметикував, що це свято

саме для них. Підійшли ближче. А тут, виявляється, проблема: нікому бути Нептуном. Сподівалися, що ту почесну місію виконає начальник табору, але він знічено зізнався, що не вміє плавати. Танас аж засміявся:

— Так я ж для вас привів справжнього морського царя.

— Жартуєте!

— Та які там жарти!

— Він що, артист?

— Я ж вам кажу, що цар, найсправжнісінький морський цар! От зараз самі побачите.

І обидва зникли. Працівники вже й не знали, чи вірити теревеням рибалок, чи когось шукати. Готові були вже й запластити якусь дещицю, аби свято не зірвалося. Діти ж так чекають.

Аж тут на розмальованому човні, дивовижному і казковому, такого б і найбільший фантазер не вигадав, підплив справжній Нептун, а з ним — його помічник, скромніше, але теж чудернацько одягнений. Довкола човна плавали русалки. Ну, зовсім, як справжні.

— Справжні? А хіба справжні русалки бувають?

— Бувають! Дивись, що бувають.

На березі зібрались не лише діти, а й дорослі. Русалки плавали і запрошували всіх у воду. Спершу всі дивилися на них якимось з острахом, непорозуміло знижуючи плечима. А потім кілька сміливців таки відважилися і кинулись у воду. А через якусь мить на березі вже не залишилося майже нікого. Русалки і люди плавали разом. До них зовсім близько підпливали чудернацькі рибки, золоті і сріблясті, які можна було бачити хіба що в казкових фільмах. Два дельфіни завзято катали дітей, а ті зовсім не боялися, а сміялися радісно і щасливо. Морський цар всіх наділив подарунками: величезними мушлями, в яких шуміло море, низками перлів, що виглядали ну зовсім, як справжні. Люди не вірили, що вони такі справжні. Це було небачене свято — єднання людей з морською стихією.

- Вони що, з цирку?
- Та з якого там цирку! Який цирк таке покаже?
- А звідки ж тоді?
- Справжній Нептун! Хіба не бачиш?
- Ну да! Казки розкажуй!
- Сам дивися! Хіба ж ці русалки на справжні?
- А хто його знає...

Дивувалися, захоплювалися, сумнівалися, але всі були радісно збуджені.

Сонце вже хилилося до вечора.

- Закругляйся, — сказав Танас до царя. — Побавились — і досить.
- Ще трошки, — благав Нептун. — Дивись, як всім весело. Я й не думав, що у вас на землі так гарно святкують день Нептуна. Як ти гадаєш, я добре вчинив?
- Дуже добре. Моя мама сказала б, що ти — молодець.
- А що це таке — “молодець”?
- Ну, це — гарний хлопець. Але подавай команду своїм — і зникаємо.

І всі побачили, як відпливає казковий човен, а за ним і весь ескорт: русалки, рибки, дельфіни. Свято закінчувалося. Всі визнали, що ще такого дня Нептуна ніхто не святкував. Розпитували працівників дитячого табору, де вони взяли таких артистів. А ті спантеличено розводили руками: мовляв, і самі не знаємо. Їм, безумовно, не вірили. Знають, просто не хочуть нікому розповідати свою таємницю.

Пізно ввечері, коли вгамувалися пристрасті, наші герої, втомлені, голодні, припленталися до табору, котрому вони зробили таку цікаву послугу. Тут їм довелося зізнатися, що вони приїжджі, що не мають нічлігу і що голодні, як вовки. Їх погодували, поклали спати, а на завтра пообіцяли випросити у начальника табору ще сякий-такий “гонорар” за їхню роботу. Земна їжа морському цареві на загал сподобалася. Правда, він дуже дивувався, як це людям може смакувати гаряча страва. Він ніяк не міг зрозуміти, для чого їсти гаряче, коли

так смачно їсти все холодне. А от про рибні консерви відізвався не поштиво:

— Хіба ж можна так псувати рибу? Тьху! Казна-що!

Треба було добиратися в Одесу, де жила Танасова мати. Але для поїздки потрібні були гроші. Їх треба було якось заробити. З одержаного “гонорару” Танас купив собі вудочку та й сів рибалити. Цар — поряд.

— Ти, царю, мені трохи допоможи, аби риба клювала. Потім рибу на базарі продамо.

— А для чого?

— Гроші потрібні, щоб в Одесу добратися.

— А що таке гроші?

— Ну, розумієш, папірці такі. За них все купити можна. Ну... майже все. Без грошей, брат, у нас важкувато.

— А ще ти кажеш, що у вас добре. У нас в морі ніяких тобі грошей. Ех, даремно ти не погодився бути моїм зятем.

— Давай замнемо... ти краще допомагай мені з рибою.

Дивувалися рибалки: сидять поряд, у них не клює, а Танас витягає рибину за рибиною, та великі, та сріблясті, — аж завидки беруть.

— Чи ти, хлопче, секрет якийсь знаєш, що тебе риба так любить? — питають у Танаса. А він їм, жартуючи:

— Знаю.

— То відкрий нам, щоб і ми знали.

— А я з цигарками не дружу — не палю.

— Невже в цигарках справа?

— Авжеш. Риба запаху цигарок не терпить.

— Ти диви! А ми й не знали. Доведеться кидати.

— Ти навіщо рибалок надував? — спитався потім у Танаса цар морських глибин.

— А що ж я їм мав казати? Та шкоди в тім не буде, якщо покинуть це шкідливе зілля. Ти вже мені, царю, вибач, але ти й сам не можеш з певністю сказати, що я не правий. А звідки ти знаєш, що рибу не відлякує запах тютюну і цигарковий дим?

— А може, ти і маєш рацію. Я над тим ніколи не задумувався.

— От бачиш.

Назбирали грошей та й поїхали в Одесу. Пливли морем. Було тепло і сонячно. Море таке лагідне і спокійне, неначе його хтось вимів, як світлицю. Хвилі аж мінілися під сонцем, вітер ледве ворухив їх, полохаючи і гойдаючи чудернацьких рибок, що їх супроводжували.

— Мідана бавиться, — посміхався цар морських глибин. — Я ж казав, що при ній ні одного порядного шторму не буде.

— Але ж гарно як, — захоплено сказав Танас, не відводячи погляду від хвиль.

— Ти знаєш, — тихо мовив цар, — я не буду більше топити ваших кораблів. Ви, люди, і справді розумні істоти. І море, бачу, любите не менше від нас.

— Ще б пак!

Прибули в Одесу. Поява Танаса була для всіх справжньою несподіванкою. Збиралися друзі, плакала від радості мати.

— Як це ти врятувався? — дивувалися рибалки. — Ми ж самі бачили, як тебе хвилі підхопили.

— Мене врятував оцей рибалка. Він — справжній цар морських глибин. І рятівникові тиснули руки, дякували. Цар розчулився, аж просльозився і здивувався, бо досі він не знав, що таке сльози.

— Що це зі мною? Очі мокрі.

— Таке буває, — посміхнувся Танас. — Добре, коли від радості.

— Ти знаєш, — шепнув цар морських глибин, — мені у вас подобається. Може б я тут і залишився, так море щоночі сниться.

— Розумію. Отак і мені земля снилася... Кожен має жити там, де він народився. Погостювати — це добре, але жити...

Багато всяких див побачив цар морських глибин на землі: побував і в цирку, і в театрі, подивився фільм про “Людину-амфібію”. Але найбільше йому сподобався футбол. Такого

щирого захоплення навіть Танас не сподівався. Саме тоді одеський “Чорноморець” грав з якоюсь іноземною командою, і хлопець вирішив взяти з собою гостя. Спершу все було гаразд. Гість сидів собі, дивився. Але його реакція набрала загрозливого характеру, і Танас ніяк не міг його вгамувати. А тут, як на злість, — нічия. Не можуть ніяк одесити забити вирішального гола. І раптом стадіон ошаліло закричав. Ніби морський штормовий вітер пронісся над футбольним полем. Глядачі потім запевняли, що відчували на своїх губах солоний присмак. М'яч з силою гарматного пострілу влетів у ворота суперника.

— Гол! Гол! — кричав разом з іншими цар морських глибин.

Коли йшли додому, Танас незлостиво дорікав гостеві:

— Так робити не можна. Футболісти самі мали вирішити, хто з них сильніший.

— Але ж наші виграли. Я так хотів, щоб вони виграли.

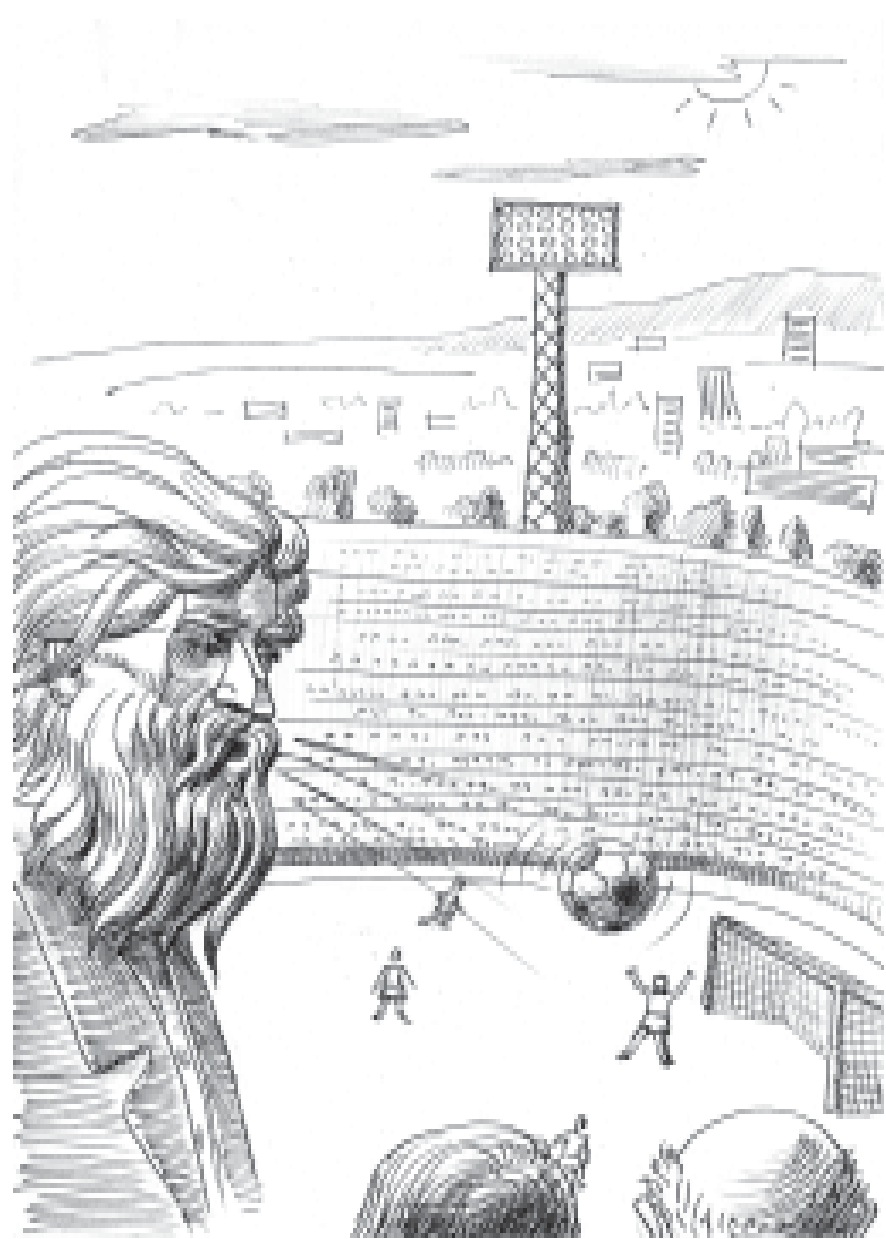
Незабаром Танас прощався зі своїм гостем. На прощання цар морських глибин сказав:

— А можна, я колись ще піду з тобою на футбол?

— Звичайно, можна.

— То ти мені якось там квіточки того... візьми. А я вже з тобою якось...

— Неодмінно, — усміхнувся задоволений Танас.

Двоє зачарованих

Ви вірите в чари і в чарівників? Ні? І я не вірила. А от тепер вірю. Ну, може й у житті їх не буває, а в казках... Скажіть, а що це за казка без чарівників, злих і добрих? Звичайно, краще, щоб були тільки добрі. Але так не буває. Зло і добро чомусь поряд ходять. І в казках, і в житті також. Добре, що в казках завжди перемагає добро. От так би й у житті... А зараз, звичайно, казка.

Чи в горах, чи в долинах, а на благодатній землі було собі одне царство. А як царство, то, ясна річ, був у ньому і цар, була й цариця. А в них, відомо, було три дочки — царівни тобто. Дві старші — красуні, як дві зорі. А коли народилася наймолодша, прийшла до них зла чаклунка під виглядом знатної пані.

— Пустить та й пустить мене на молодшу царівну подивитися. Пустили, бо незручно якось було такій пишній пані відмовити. А маленьку царівну саме купали. Кинула зла чаклунка у купіль зілля відворотного, прошептала щось лихе та й зникла. І тут-таки на очах змінилася дитина: її гарненьке личко зблякло, ніс витягнувся, шкіра зморщилася, ніби й дівчинка, а риси справжньої потвори. Заплакали тут цар з царицею та й всі, хто був при тому. А що робити?.. Довго радилися, розумних людей питали, але до ладу ніхто нічого сказати не міг. Вже де тільки порятунку не шукали — все марно. І по лікарях, і по знахарях свою доньку возили, а ті лише скрушно головами похитують та руками розводять. Але одна столітня знахарка таки сказала:

— Бути їй такою аж до тих пір, доки не зустріне вона свою пару — такого зачарованого хлопця, як і вона. А ще злі чари може змити з неї велика вода.

Більше стара знахарка нічого не сказала. А що з тих слів? Де ти того зачарованого хлопця шукатимеш? Може, десь він і є на світі білому, тільки де — того ніхто не знає. А велика вода? Вже купали царівну і в басейні, і в річці, і в озері —

нічого не допомагає. Та й дали собі спокій.

Росли царівни. Росли та вчилися, розуму набиралися, бо не гоже їм невігласками бути. Що вже дві старші — здібні та розумні — вчителі ними не нахваляться. А молодша їх вже давно обігнала. Що старші царівни добрими були — й мухи не скривдять. А молодша не тільки не скривдить, а й допоможе всякому. Та що з тих її чеснот, коли на неї з непривички й дивитися страшно було. Що дорослішала дівчина, то все більше відчувала свою біду. Вже й плакала потай. А що з тих сліз? Цар сердився, а цариця любила своє безталанне дитя більше від других: звісно, мати, хоч і цариця.

Росли царівни. Вже й пора їх приїжджим гостям показувати: може, хто котру посватає. Спершу цар з царицею вирішили не показувати молодшу доньку. Наче й не було її на світі. Та чутка про її потворство розійшлася по чужоземних країнах, і всім конче хотілося глянути: що ж це за царівна така. А подивившись, зітхали співчутливо та іншим розказували: так, мовляв, і так. Слава про царський двір недобра пішла. Двох старших царівен іноземні царенки посватали, а за молодшою, хоч батько давав півцарства... Ніхто не спішив її сватати. Де там! Таких відважних не знайшлося. Цариця плакала, а цар...надумав лиху справу, та нікому про це не казав. Ходив сумний та зажурений, бо й йому важко було на таке зважитись, а все ж зважився. Дуже вже йому муляла недобра слава його двору.

— Збирайся, дочко, — сказав цар до найменшої дочки, — поїдемо з тобою за моря, за океани, у тридев'яте царство. Може, там тебе хто посватає.

— Куди ж ти її повезеш? — забідкалася мати. — Хто вже її там посватає? Нехай би собі вдома сиділа.

Прикрикнув цар на жінку, хоч вона й цариця була, та й наказав дочці збиратися.

Зібралися. Спорядили пишний корабель під білими вітрилами та й поїхали. А як виїхали на середину океану, покликав цар свою молодшу дочку та й каже:

— Шкода мені тебе, дочко, дуже шкода, але мій царський двір, його добра слава мені дорожчі. Гірко я плакатиму за тобою, але мушу я тебе отут-таки в море-океан кинути.

Заплакала тут царівна.

— Чи Вам, батечку, куска хліба для мене жаль? То я й не їстиму. Тільки не губіть Ви мого віку молодого. Мені, як і Вам, жити на світі хочеться. Не моя в тім вина, що я не така гарна, як мої сестри.

Спершу Цар також заплакав — розчулили його доньчині сльози. А потім розсердився: і на себе, що такий м'якотілий, і на доньку свою, що не розуміє, наскільки, це важливо — престиж царського двору.

Аж тут корабель зупинився. Забігали моряки, не розуміючи, в чому причина такої зупинки. А причина була дуже проста: з морських глибин вигулькнув страшний велетень. Голова, як довбня, вкрита морськими водоростями. В них маленькі рибки заплутались. Це він ухопив одною рукою корабель та й зупинив його, наче іграшковий. Над водою стриміла лише його страшна голова. Велетень заgrimів своїм могутнім голосом:

— Віддай мені, царю, свою дочку. Я візьму її за жінку.

— Не віддавай мене, таточку. Не віддавай. Краще вже кинь мене у хвилю морську, хай я загину, якщо я така вже Вам осоружна. Краще загину, ніж з таким страховиськом вік жити.

— Чого плачеш, дурна дівчино? Ти якраз мені і до пари: і негарна, і розумна, і добра. Таку я й шукав. Що з того, що твій батько і гарний, і багатий, коли він у своїх грудях зле серце має? Не плач. Ще твої сестри заздритимуть тобі.

Але царівна продовжувала ридати.

— І чого я така нещасна? І навіщо тільки я на світ народилася?..

А цар і каже:

— Мусиш іти, дочко. Добре, що бере тебе за жінку. І я гріх на душу не братиму. Думаєш, мені легко було на таке

зважитись? Не такий я уже й безсердечний, як каже ота потвора.

— Ха-ха! Це він мене називає потворою! Я потворний зовні, а ти — в середині. Моє потворство видно, а твоє — ні. Іди, дівчино, не бійся.

Та царівна продовжувала плакати. Молоді моряки, що були свідками тієї сцени, стояли, опустивши голови. А наймолодший сказав:

— Дозволь, царю, мені взяти її за жінку. І півцарства твого мені не треба. Жаль дівчину. Вона добра і розумна. Не губи її, царю, і не віддавай невідь-кому. Вона ж таки тобі дочка.

— Я не невідь-хто. Я — царенко, син морського царя.

— Де це видано, — обіззався по довгій задумі цар. — Щоб царівна вийшла заміж за простого моряка? Мене ж засміють. Іди, дочко, таки за он того царенка. Не можна тобі додому повертатися.

Ще дужче заплакала бідна дівчина. Але батько власноруч підняв її, легеньку, як пір'їнку, та й передав могутньому морському страховиську. Дівчина перелякано крикнула і зникла під водою. Розлючені моряки ледве й царя не кинули у хвилі слідом, але роздумалися, порадилися та й повернули корабель додому. Сумно якимось плів він. І вітрила на вітрі не грали, і вода за бортом якимось сумно перехлюпувалась, наче хвиля з хвилею перемовлялася.

— Бачила?

— Та бачила.

— Шкода дівчини.

— Шкода.

— Чому шкода? Їй у нас добре буде.

— Авжеж. Краще, ніж серед тих жорстоких людей.

Підпливав корабель до рідних берегів. А цар і каже до моряків:

— Глядіть же мені! Забудьте про все, що бачили. Коли хтось хоч слово вимовить, не пощаджу — на смерть скараю.

Як тільки повернулися додому, цариця й запитала:

— А де ж наша донька? Чому ти про неї нічого не кажеш? Чи не трапилось з нею чого?

— Та я пак і забув... Посватав нашу доньку царенко — син заморського царя. Там такий красень, що й не сказати.

— А як же так могло трапитися, що такий красень та посватав нашу доньку?

— Та... ти ж знаєш, яка вона у нас розумна. Поговорив хлопець з нею, сподобалась вона йому та й посватав.

Щось не дуже вірила цариця в ті цареві розповіді. Та що вже казати мала? Нишком зітхала та плакала, а в голос не казала нічого. Та хтось з моряків таки не втримав язик за зубами — таки проговорився. Що і до чого, він толком не сказав, але стало зрозуміло, що тут щось не те. Тоді й сказала цариця:

— Я поїду до доньки в гості.

— Ти що! — жахнувся цар. — Які там гості! Та там розкіш така, що нам і не снилося.

— Ні вже, поїду, — як ніколи, була рішуча цариця. Цар — і круть, і верть — а діватися нікуди: таки доведеться сказати. І розказав усе, як було. Заплакала цариця гірко, бо, хоч вона й цариця, а вже ж мати.

Вирішила вона однак їхати. Поїде на те місце, квіти у воду кине, як годиться, бо була певна: нема вже її донечки серед живих. Спорядили той самий корабель та й рушили. Царя не брали. Цариця про те й слухати не хотіла. Чи довго пливли, чи не дуже, а таки допливли до того місця.

— Тут, — сказав капітан. Моряки щось засумнівалися, але капітан переконливо запевнив, що він не на око плив, а морською картою і компасом користувався. Так, сумнівів бути не може: тут. І заплакала цариця, голосно і невтішно. Стала кликати вона свою доньку та й квіти у воду опускати. Всі з'юрмилися довкола неї та й з сумом дивилися на материне горе. Ніхто й не побачив, як до корабля підплив срібний човник, а з нього на корабель піднялася прегарна пані, підтримувана могутнім красенем. Пані наблизилася до цариці та як крикне:

— Мамо!

Що та ледве не зімліла. Всі дивилися на гостю, і ніхто впізнати в ній не міг наймолодшу царівну. Від її колишнього потворства і згадки не лишилося. Усміхнена і щаслива, розкішно вбрана, вона стала цілувати свою матір та заспокоювати її.

— Дякую Вам, матусю, що не забули Ви мене безталанну.

— Доню, та не вже це ти?

— Я, мамо. А оце — мій чоловік, що врятував мене, коли батько хотів кинути мене у морські хвилі.

— А... яка ж ти гарна!

— Морська вода змила з мене злі чари.

— А чоловік твій? Батько казав...

— Батько казав, що це — морське страховисько? — засміялася царівна. — Я сама ледь не збожеволіла від жаху, коли батько віддав мене йому в руки. Він теж зачарований був.

— А хіба там... у вас... теж чаклуни бувають?

— Вони, мамо, скрізь бувають. Зло — воно всюди проникає. З ним можна боротися тільки любов'ю. Всяке зло того боїться. З мого чоловіка чари знялися в день нашого весілля. І тепер ми щасливі.

— І як же ж тобі живеться там під водою? Хіба не сумно за сонцем, за місяцем?

— О, мамо, я під водою тільки гостюю. Там, між іншим, теж дуже гарно. А живемо ми на острові Мрії.

— А хіба, дочко, є такий острів?

— Є, мамо, є. Тільки не кожен може його побачити. Іноді він ховається, наче повивається у хмарки. І тоді вже ніхто не може його побачити. Ми зараз до нього попливемо, і Ви переконаєтеся, що це найкращий острів у світі.

А тим часом красень-велетень розмовляв з моряками, і вони вже прямували до дивовижного острова, що був зовсім неподалік.

— Мамо, Ви бачите цей острів, острів Мрії?

— Так, моя дитино, бачу. І він прекрасний.

- А в якому кольорі Ви його бачите?
- Мені бачиться він... бузковим.
- А мені голубим... Річ у тім, що кожна людина бачить його по-своєму, бо це — острів Мрії.

Пристили до берега. Хвиля ледь ворушила пісок, була тепла і привітна, ніби запрошувала в свої обійми. Пишні крони дерев понахилилися ледве що не до води. Поблизу було холодне джерельце.

— Вода тут також для кожного має свій смак. От, приміром, ти, — звернулася царівна до наймолодшого моряка, що колись хотів взяти її за дружину. — От ти... чого б ти хотів зараз напитися?

Той зашарівся, наче дівчина, і сказав:

- Я дуже люблю солодкий-пресолодкий напій.
- Прошу, — засміялася господиня і простягнула кухлик, що стояв ось тут-таки, обіч. Хлопець зачерпнув, спробував і здивовано окинув всіх поглядом.
- Вода... солодка. Фруктовий напій!
- А я б квасу холодного випив, — сказав чорновусий кремезний хлопець.
- Прошу, — і господиня протягнула і йому кухлик.
- А Ви, матінко, чого бажаєте?
- А я випила б холодної криничної води.
- І з тим у нас ніяких проблем.

Кожен пив, що хотів, зривав з одного і того ж дерева різні плоди. Всім нараз стало так весело, що вони зовсім забули, чого сюди прибули. Всім здавалося, що вони завжди жили і житимуть на тому прекрасному острові — острові Мрії. Але наближався час обіду, і господарі запросили гостей до палацу. В прохолодних залах тихенько лунала якнайніжніша музика. Розкіш і пишнота убранства була така, що ніхто й уявити не міг, що таке буває, навіть у найкращому сні. Кожен ласував тут улюбленими найдками і напитками.

Час збігав непомітно. На ранок збиралися додому. Кожен дістав від господарів подарунки: коштовності, одяг. А

наймолодшому морякові царівна сказала:

— Я пам'ятаю і ніколи не забуду твоє добре серце. Візьми ж і ти від мене подарунок.

І простягнула хлопцеві маленьку срібну дудочку.

— Я не дарую тобі ні одягу, ні коштовностей. Та дудочка виконає будь-яке твоє бажання. А головне: вона більше нікого не слухатиметься, тільки тебе.

Багаті гостинці приготувала цариця своїм сестрам, матері. Тільки батькові своєму вона нічого не подарувала.

Мандрівники щасливо повернулися додому і довго розповідали про бачені дива. Може, їм би й не повірили, так скарбів привезено таких, котрих ніхто і ніде більше не бачив.

Захотів цар і собі подивитися на свою доньку, на свого зятя та на дивний острів. Повернув корабель знов у море, не давши морякам навіть відпочити. Довго плавали вони по морю, шукаючи острів Мрії, та його мов і не було ніколи. Скрушно хитав головою бувалий в бувальцях капітан.

— Нема.

— Як це — нема? — гнівався цар. — У тебе ж компас, карта.

— На карті того острова нема. А по компасу ніби тут. А от нема...

— Бовдури! Безмозгли медузи! — кричав розгніваний цар. Та острова не було.

— Давай того... з дудкою.

Хлопець знічено стояв перед царем, тримаючи в руках срібну дудочку.

— Ану, заграй. Вона ж у тебе, либонь, чарівна. Чи це бабусині казки? Заграй — і нехай острів відкриється.

— Ні, Вам цей острів ніколи не відкриється, — сказав хлопець.

— Як ти смієш? Чому не відкриється?

— Бо у Вас немає мрії.

— Я хочу побачити цей острів. Грай, бо зараз полетиш зі своєю дудкою за борт.

— Добре, я полечу, — сказав хлопець і заграва на своїй дудочці.

Зазвучала дивна музика. Всі заслухалися, а хлопець все вище підіймався в гору. У нього з'явилися крила, і вже альбатросом він полетів до рідних берегів. А як тільки доторкнувся до рідної землі, став таким, яким був, та й пішов до свого дому.

А цар? А що цар? Гнівався, сердився, погрожував. А що з того? Мусив ні з чим додому повертатися. А ті двоє зачарованих? А вони, можливо, й досі живуть на своєму дивовижному острові — острові Мрії.

ЗМІСТ

КАЗКИ З МОРЯ	3
МОРІАНА	6
ГІСТЬ З ПІДВОДНИХ ГЛИБИН	28
ДВОЄ ЗАЧАРОВАНИХ	43

Літературно-художнє видання

Тетяна ФРОЛОВА

КАЗКИ З МОРЯ

Авторське редагування

Художнє оформлення Івана Василенського

Видавничий редактор Ірина Цельняк

Здано в набір 25/06/2003 Підписано до друку 25/07/2003.

Формат 60x84/16. Друк офсетний. Папір крейдований.

Ум. друк. арк. 3,5. Обл.-вид. арк. 1,35. Ум. фарбовідб. 1,23

Вид. № 13. Зам. №

Видавництво "Край"
79000, Львів, Підвальна, 5

Комп'ютерний набір та верстка КЦ "Фенікс"
79012, Львів, Сахарова, 7.

Друкарня "Тріада"